

сукобљавали око најосетљивијих питања у вези са (не)могућношћу опстанка заједничке државе. Аналитичко-интерпретативним увидима у документарне изворе она је проблематизовала уврежено уверење о повлашћеном положају Срба у односу на друге народе унутар јединственог државног система. Уместо стереотипизиране слике понудила је далеко рељефнију и уравнотеженију визију компликованих односа на унутар-политичком плану Краљевине СХС (Југославије), обеснажујући тезу о српском хегемонизму. У најдубљој основи, С. Божић је реконструисала трасу токова који су у каснијим деценијама донели растакање темеља државе, зачете у жељи да као заједница равноправних чланица окупи братске народе; уморене на концу у крвавом ропцу крајем двадесетог века. Стога њена књига представља особено огледало на чијој површини се нераскидиво прожимају одрази прошлости и садашњости, поучавајући и опомињући.

Славко В. Петаковић*

Универзитет у Београду – Филолошки факултет
Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима
Студентски трг 3
11000 Београд

УДК 27-36 Петар Аџонски
27-282
091=163.1(497.11)
821.14'04.09-97

Зорица Витић, *Свети Петар Аџонски у византијској и јужнословенској традицији*, Библиотека Ортограф,
Књига 9, Чигоја штампа, Београд 2020, 210 стр.

У поднаслову књиге *Свети Петар Аџонски у византијској и јужнословенској традицији* стоји да је српкословенско издање *Житија светог Петра Аџонског* приредила Зорица Витић, а да је најстарију *Службу и Житије светог Петра Аџонског* превела Марина Вељковић. Поред ових почетних одређења композиције књиге њен највећи део зазима студија Зорице Витић са следећим поднасловима и поглављима:

---

*slavko.petakovic@gmail.com

Настајанак и развој кулџа светиој Пеџра Аџионској, Жиџије светиог Пеџра Аџионској у византијском књижевном контексту, „Жиџије светиој Пеџра Аџионској” и јужнословенска анахоретска џрадиџија, *Јужнословенски џреџиси словенској џревода „Жиџија светиој Пеџра Аџионској”, Закључак*. Прво поглавље по својој природи окренуто је увиду у досадашњу литературу и изворе о Светом Петру Атонском, при чему се пошло од најранијих потврда о слављењу овог светог. Тако се навођењем *Канона Светиом Пеџру Аџионском*, који је саставио Јосиф Химнограф, долази до зачетака хагиографског језгра које је касније имало литерарног одјека на настајанак *Жиџија* Светог. Атонски монах Никола написао је ово дело на грчком језику, како ауторка истиче „највероватније крајем X века”. Посвећена је посебна пажња пореклу појединих целина у *Жиџију* које су преузете из других ранијих хагиографских дела посвећених углавном светим са именом Петар, чиме се овај састав не може узети као веродостојан историјски извор, али он на сликовит начин предочава живот светогорског аскетског монаштва. Низом цитата из *Жиџија* са њиховим преводом на савремени српски указује се на битне аспекте самог дела као и главног јунака. Запажање ауторке да се током читава два века након настајанка Петровог *Жиџија* појавио застој у развоју његовог култа, да би се крајем XIII века тај ток изменио и обогатио новим преписима. Осим тога, од посебног значаја за богаћење и јачање Петровог култа јесте настајанак реторског *Слова о светиом Пеџру Аџионском*, које је написао Григорије Палама 1332. године. Као логична потреба за слављење светог Петра настаје и његова *Служба са Пролошким жиџијем* који су написани на грчком језику. Додатни корак у разгранавану култа светог Петра у српској средини представља састављање *Службе светиом Пеџру Аџионском* и *Синаксарској жиџија* на српскословенском језику крајем XV века. Томе је допринео јеромонах и доместик Генедије Светогорац, који је написао ова дела и чији аутограф је сачуван у хиландарском рукопису с краја XV века. Анализом ових дела показано је Генедијево фактографско ослањање на Петрово *Жиџије*. Додатни део у овом поглављу посвећен је иконографским представама светог Петра.

У поглављу „*Жиџије светиој Пеџра Аџионској*” у византијском књижевном контексту ауторка трага за везама овог дела са саставима који су послужили писцу да обликује своје дело. Тако се говори о блискостима са *Жиџијем светиој Онуфрија*, *Жиџијем џрејодобној Јована џустинџака*, *Жиџијем светиој Јевџимија Новој Солунској*, *Жиџијем светије Теокџистје са Пароса*. Уз предочавање цитата из Петровог *Житија* анализирају се неке од његових поетичких одлика. Посебна пажња посвећена је Петровом аскетском лику.

Поглавље „*Жиџије светиог Пеџра Аџионској*” и јужнословенска анахоретска џрадиџија доноси анализу утицаја овог дела на пустињачке

животописе Јована Рилског, Јоакима Осоговског, Прохора Пчињског и Теодосијевог *Житија светиої Пеїтра Коршикої*. Сродност живота ових светих анахорета била је довољан и неодољив повод и узор за потоње писце те су се у одређеној мери угледали на *Житије светиої Пеїтра Аїѡнскої* и у њему налазили стваралачке подстицаје за своја дела.

Увид у јужнословенско рукописно наслеђе анализира се у поглављу *Јужнословенски ирејиси словенскої иревода „Житија светиої Пеїтра Аїѡнскої”*. Дат је археографски опис сваког од дванаест јужнословенских преписа са навођењем рукописне збирке у којој се данас они чувају. Није занемарљива чињеница да је половина наведених преписа српске редакције, а остали су бугарске или молдавске. Иако сви српски преписи нису потекли са Свете Горе, манастир Хиландар указује се према ауторкином закључку као „центар словенског штовања Светог Петра”.

После закључка следе побројани коришћени извори и литература. Засебан део књиге чини приређено српскословенско издање *Житија светиої Пеїтра Аїѡнскої*. За основу издања узет је препис Генадија Светогорца, који се налази у рукопису манастира Хиландара број 463, из XV и са почетка XVI века. Препис је са јасним опредељењем изабран за основни текст, јер се у истом зборнику налази изворно Генадијево дело *Служба светиом Пеїтру Аїѡнском* заједно са *Синаксарским житијем*, што чини јединствену културолошку појаву која говори о нарочитом односу према слављењу Светог Петра Атонског. Након текста *Житија* долазе преводи са грчког *Службе* и *Житија светиої Пеїтра Аїѡнскої*.

Ова књига представља целовито виђење *Житија Светиої Пеїтра Аїѡнскої* у српској средини и стога је њена појава веома драгоцену и подстицајну за нова проучавања ширег корпуса словенских превода са грчког језика и њиховог утицаја на домаће стваралаштво.

Томислав Ж. Јовановић*

Универзитет у Београду – Филолошки факултет
Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима
Студентски трг 3
11000 Београд

---

*tomjovan1@gmail.com